

A portrait of pianist Sandro Russo, a young man with dark hair, wearing a black tuxedo jacket over a white shirt. He is standing next to a black grand piano, with his right hand resting on the keyboard. The background features a light-colored wall with a decorative mirror and a small table with a vase of flowers.

De Italiaanse pianist Sandro Russo (30) zal in april zijn Nederlandse debuut maken in Cristofori tijdens de International Rachmaninoff Conference, waarvan hij het openingsconcert voor zijn rekening neemt. Op het programma staan, naast werken van Grieg en Taneyev, onder meer een complete uitvoering van de liederen opus 26 van 'Mr. C Sharp Minor'.

“De piano laten zingen als **Di Stefano** is mijn ideaal”

Pianist Sandro Russo maakt
debuut op **Rachmaninoff**
Conference

Ik spreek Sandro in *downtown* Manhattan op een merkwaardig warme vrijdagmiddag medio januari. Hij heeft, na zes jaar Amerika, zijn *juicy* Italiaans accent nog niet verloren en zit, als een echte Italiaan, goed in het pak. (Niet voor niets heeft elke tweede kledingzaak op Madison Avenue een Italiaanse naam.) Geboren en getogen op Sicilië woont Sandro sinds januari 2000 in 'de hoofdstad van de wereld'.

"Ik was altijd benieuwd te zien hoe de wereld buiten Italië er uitziet. Ik weet niet zeker of ik genoeg in Italië zelf heb rondgekeken, maar ik was gefascineerd door het muzikale milieu in New York. The Juilliard School en Manhattan School of Music zijn natuurlijk wereldberoemd en ik had ook diverse fantastische pianisten gehoord die hier wonen. Mensen als Rachmaninoff en Horowitz vestigden zich hier - om heel andere redenen natuurlijk, maar toch. De stad zelf heeft me altijd aangetrokken. Alles bij elkaar voldoende motivatie om hierheen te verhuizen."

"Maar belangrijker dan de vraag waarom ik hier gekomen ben is misschien waarom ik hier na zes jaar nog steeds zit. Mijn ervaring is dat het hier veel gemakkelijker is om mensen te ontmoeten en contacten te maken. Zelfs grote kunstenaars geven je een kans om voor te spelen. In Italië kijken ze al gauw op je neer."

In New York studeerde Sandro aanvankelijk privé bij verscheidene leraren. Maar na een tijdje moest hij wel aan een school gaan studeren in verband met zijn verblijfsvergunning; studeren aan een officiële instelling is een zeer algemene manier om legaal in Amerika te blijven. "Ik ging naar Brooklyn College, dat deel uitmaakt van The City University of New York, en ze boden me een volledige beurs. Ik studeerde daar bij Jeffrey Biegel en haalde na twee jaar mijn masters."

"Daarna overwoog ik verder te gaan voor een Artist Diploma (vergelijkbaar met het Nederlandse UM diploma-JPK) of voor een DMA (Doctor of Musical Arts, een soort uitvoerend musicus diploma met een muziekwetenschappelijke component-JPK). Opnieuw kreeg ik een volledige beurs voor de DMA opleiding aan de SUNY Stonybrook (die deel uitmaakt van de State University of New York-JPK), maar na een jaar besloot ik dat ik mijn tijd beter kon besteden achter de piano dan in de bibliotheek."

De laatste jaren neemt Sandro af en toe lessen bij Seymour Bernstein, een pianist met een grote reputatie als pedagoog, die onder meer les geeft aan New York University. "Ik kende een leerling van hem die me allang gezegd had dat ik hem eens moest gaan opzoeken. Uiteindelijk - ik had een belangrijk recital in Italië - belde ik hem op, en we maakten een afspraak. Vanaf het moment dat ik hem ontmoette was er iets magisch. We wisten van meet af aan dat onze vormen van muzikaliteit heel dicht bij elkaar liggen. Hij heeft altijd iets te zeggen, maar wat het ook is, hij helpt me beter uit te drukken wat ik te vertellen heb. Hij zal nooit tegen mijn muzikale intuïtie ingaan. Een groot leraar. Zeer inspirerend."

Sandro maakte al jong kennis met de piano. Nauwelijks vier jaar oud keek hij met argusogen naar het pianospel van zijn grote broer, die les nam. "Ik herinner me heel weinig van die tijd, maar mijn ouders vertelden me dat ik al gauw alle stukken kon spelen die mijn broer op zijn repertoire had." Zo'n twee, drie jaar speelde Sandro piano zonder noten te lezen en zonder ooit één les te nemen. Vervolgens studeerde hij bij diverse privéleraren, terwijl hij aan het conservatorium van Palermo als extraneus de examens

aflegde. "In Italië had je toen de optie om bij een privéleraar te studeren maar toch aan het conservatorium de examens te doen. Alleen de laatste twee jaar van mijn studie studeerde ik bij een conservatoriumleraar."

"De meeste van mijn favoriete pianisten zijn dood - Rachmaninoff, Horowitz, Friedman... dat zijn mijn idolen. Daarnaast ben ik gefascineerd door pianisten van nu die ook componeren, een fenomeen dat bijna verloren is gegaan. In het verleden waren veel pianisten ook componist: Rachmaninoff, natuurlijk, maar ook Paderewski, Friedman. Natuurlijk schreef niet iedereen zulke complexe muziek als Busoni, maar ze waren tenminste in staat om heel charmante miniaturen te componeren. Ik bewonder hedendaagse pianist-componisten zoals Marc-André Hamelin en Lowell Liebermann, en speel hun werk graag op mijn concerten."

Heb je zelf ook ambities om te componeren?

"Dat zou ik wel willen, want het is een leemte in mijn vorming: niemand heeft me ooit verteld hoe belangrijk zelf componeren was. Maar als ik er de tijd voor vind wil ik graag proberen uit te vinden wat ik kan, al is het maar een transcriptie."

Je noemde Ferruccio Busoni. Speel je zijn muziek?

"Nog niet, maar ik zou het wel graag willen. Ik heb sommige van zijn transcripties gestudeerd, zoals iedereen natuurlijk. Maar ik denk dat zijn originele composities minstens zo belangrijk zijn. Dus dat is een plan voor de toekomst."

Wat boeit je zo in zijn muziek?

"Ten eerste, zoals met alle grote pianisten-componisten, het is ontzettend goed geschreven voor het instrument. Maar de complexiteit van zijn werk, met name het contrapunt, vormt ook een enorme uitdaging. Tenslotte, als Italiaan denk ik dat we wel kunnen stellen dat hij de grootste Italiaanse pianist-componist was die ooit geleefd heeft."

In Amsterdam speel je een gevarieerd programma met onder meer een hele reeks liederen, met zangers waar je nog nooit eerder mee gewerkt hebt. Zenuwachtig?

"Tja, ik ga voor het eerst met ze werken in de week voor het concert. Ik moet zeggen dat ik momenteel nog druk bezig ben om mijn eigen muzikale mening te vormen over de stukken. Ik ben erg blij dat ik dit kan doen, want ik hou erg van deze liederen en heb nooit eerder de gelegenheid gehad ze te studeren."

"Naast Rachmaninoffs liederen en twee *Etudes-Tableaux* speel ik in Amsterdam de *Prelude en Fuga opus 29* van Sergei Taneyev, leraar van Scriabine en Rachmaninoff, en dit jaar 150 jaar geleden geboren. Verder heb ik voorgesteld Griegs *Ballade met variaties* te spelen, een werk dat Rachmaninoff op zijn repertoire had. Hij hield erg van Grieg en dit stuk moet een belangrijke inspiratiebron zijn geweest voor de Corellivariaties en vooral voor de Chopinvariaties, dus ik denk dat het heel interessant is voor de Rachmaninoff Conference. Bovendien wordt het stuk in Nederland zelden gespeeld."

Speel je de grote Rachmaninoff variaties?

"Ja, ik heb vorig jaar de Corellivariaties gespeeld op de Rachmaninoff Conference in London, en dat heeft geleid tot de uitnodiging om naar Amsterdam te komen."

Wat betreft programmering probeert Sandro, zoals dat in goed Nederlands heet, een beetje naast de pot te plassen. "Natuurlijk, Bach, Beethoven en Brahms zijn voor mij de goden en ik zal hun muziek altijd blijven spelen. Maar ik combineer graag een meesterwerk van het standaardrepertoire met een werk dat je niet al te vaak hoort." Naast de werken van hedendaagse pianisten-componisten, zoals Hamelin en Liebermann, duikt Sandro ook werken op van ten onrechte onbekend gebleven componisten uit het verleden. Van Nicolai Medtner, bijvoorbeeld. "Medtner was een tijdgenoot van Rachmaninoff, die zelf erg hield van Medtner's composities en zijn vierde pianoconcert aan hem opdroeg. Op zijn beurt droeg Medtner zijn tweede pianoconcert aan Rachmaninoff op. De twee waren heel nauw bevriend. Een andere componist, die net als Medtner in Engeland woonde, is Sorabji. Ik heb de uitdaging aangenomen om verschillende van zijn werken te studeren..."

Het Opus Clavicembalisticum?

"Ik ken het, maar ik heb alleen verschillende van de *Pastiches* gespeeld, onder meer de 'Habanera' uit Bizet's *Carmen*, een geweldig stuk."

Dat zou mooi te combineren zijn met Busoni's Carmenfantasie.

"Precies: Sorabji hoorde Busoni's première van de zesde sonatine, de zogenaamde *Kammer-Fantasie* over *Carmen*, in Wigmore Hall in London en schreef zijn *Pastiche* kort daarna."

Speel je veel concerten?

"Zoveel als ik kan. Ik speel nog steeds regelmatig in Italië, ik speel in Amerika, natuurlijk, en ook wel elders in Europa."

Je favoriete pianoconcert?

"Ik zou ontzettend graag Rachmaninoff's derde spelen, maar één van de andere concerten zou ook mooi zijn."

In het verleden werd dikwijls gedacht in 'nationale' scholen van pianospelen: de Russische school, de Amerikaanse, de Italiaanse... Hoe kijk jij daar tegenaan?

"Ik weet niet zeker of je vandaag de dag nog in scholen kunt denken. Het is zo algemeen om al tijdens onze opleiding voor leraren van heel verschillende 'scholen' te spelen en ik denk dat we daardoor veel meer dan vroeger in de gelegenheid zijn een grote verscheidenheid aan stijlen te combineren. Toch geloof ik wel dat er een zekere *flavor* is waar je mee opgroeit en die je muzikale stijl mede bepaalt. Ik heb vorig jaar opnamen gehoord van Giuseppe di Stefano, en ik herken in zijn stijl van zingen veel van mijn eigen muzikale smaak. Di Stefano is één van de grootste operazangers die ooit op Sicilië geboren zijn. Sindsdien is hij een idool geworden, een enorme bron van inspiratie."

Zoveel pianisten in heden en verleden hebben gezegd dat hun doel is om de piano te laten zingen. Is dat ook jouw wens?

"Zingen zoals Di Stefano, ja, dat is misschien wel mijn ideaal."

Wat zie je jezelf doen over vijf jaar?

Hij lacht: "Ik zal in elk geval piano spelen. *That's good enough.*"

International Rachmaninoff Conference 2006

De internationale Rachmaninoff Conferentie vindt dit jaar voor het eerst in Amsterdam plaats. De bijeenkomst, die in het Paasweekende (14 t/m 16 april) in Cristofori aan de Prinsengracht 581-583 wordt georganiseerd door de Rachmaninoff Society, zal bestaan uit een lezingen en concerten waarvan drie ook voor het publiek toegankelijk zijn.

Centraal staat de tweede symfonie opus 27, die dat weekeinde op de Zaterdagmatinee in het Concertgebouw zal worden uitgevoerd door het Radio Filharmonisch Orkest onder leiding van Jaap van Zweden. In Cristofori kunt u op vrijdag- en zaterdagavond de beide opussen beluisteren die samen met de symfonie op Rachmaninoff's schrijftafel lagen: de liederencyclus opus 26 en de eerste pianosonate opus 28. Op zondag staat het concert in het teken van het 150ste geboortejaar van Rachmaninoff's leraar Sergei Taneyev aan wie de tweede symfonie werd opgedragen.

vrijdag 14 april, 20.15 uur: Openingsconcert door Sandro Russo met werk van Grieg, Taneyev en Rachmaninoff, solisten in de liederencyclus opus 26 zijn onder meer sopraan Esther Putter en altmezzo Johanna Dur.

zaterdag 15 april, 20.15 uur: Pianosonate opus 28 vertolkt door Scott Davie, gevolgd door een lezing door de pianist zelf.

zondag 16 april, 14.15 uur: Pianosonates van Dobrowen, Medtner & Scriabine vertolkt door de jonge Noorse pianist J[o]rn Fossheim. (Om 13.30 voorafgegaan door een lezing van Dr. Andreas Wehrmeyer over Sergei Taneyev en zijn leerlingen.)

Speciale actie voor lezers van Pianowereld

Toegang bedraagt euro 15,-/12,- (reductie) per concert (inclusief inleiding). Een *passé-partout* voor alle concerten kost euro 40,-/32,- (reductie). De reductie geldt behalve voor Pas65 ook voor lezers van *Pianowereld*. Kaarten kunt u bestellen bij Cristofori, telefonisch 020-6244969, of per e-mail concerten@cristofori.nl.

Mits u zich van tevoren bij de redactie aanmeldt kunt u als lezer van *Pianowereld* op zaterdag 15 april geheel kosteloos de twee Engelstalige lezingen bijwonen die 's ochtends tussen 10.00 uur en 11.30 in Cristofori door Rachmaninoffkenners worden verzorgd: De lezing van *Pianowereld*-redacteur Elger Niels draagt de titel 1906-1908, *A transitional Phase in Rachmaninoff's Life*. Ian Flint, die behalve pianist ook directeur verkoop van Edition Peters is, vertelt u meer over *Harmonic characteristics of the Adagio from Rachmaninoff's Second Symphony*.

Voor de lezingen kunt zich uiterlijk tot 14 april, 12.00 uur 's middags telefonisch aanmelden op 035-6910871 of per e-mail hgoddijn@zonnet.nl. Vermeldt in het laatste geval duidelijk uw naam, adres en het aantal te reserveren kaarten.

Leden van de Rachmaninoff Society betalen 100,- euro voor het volledige weekeinde, inclusief lunches en diners, toegang tot de Zaterdagmatinee in het Concertgebouw, alsmede niet publiek toegankelijke presentaties. Meer informatie over dit volledige programma kunt u vinden op de website van de Rachmaninoff Society www.rachmaninoff.org.